

Razvijanje odnosa do kulturne dediščine pri predšolskem otroku

DOI: <https://doi.org/10.55707/ds-po.v4i1i.213>

Prejeto 5. 12. 2025/Sprejeto 16. 2. 2026

Znanstveni članek

UDK 373.2:719:069

KLJUČNE BESEDE: kulturna dediščina, predšolska vzgoja, muzejska pedagogika, aktivno učenje, medkulturni dialog

POVZETEK – Kulturna dediščina je ključni del kurikuluma predšolske vzgoje, saj otrokom omogoča spoznavanje in spoštovanje lastne ter drugih kultur skozi aktivno udeležbo v družbenem okolju. Vrtec mora omogočiti obiske kulturnih ustanov, kjer otroci z doživljajsko izkušnjo razvijajo ročne spretnosti, ustvarjalnost in estetsko izraznost. Nacionalni program poudarja razvoj psihičnih in socialnih kompetenc, kot so empatija, solidarnost in kritično mišljenje ter preprečevanje predsodkov. Sodelovanje vrtcev z muzeji je ključno za kakovostno izvajanje pedagoških vsebin, pri čemer muzejski pedagogi uporabljajo aktivne metode, prilagojene starosti otrok. Pomembna je tudi vloga vzgojiteljev, ki z lastnim zgledom in angažiranostjo spodbujajo otrokovo sodelovanje. Pomanjkanje rednih obiskov strokovnjakov in neustrezna komunikacija med institucijami omejujeta kakovost izobraževanja, zato bi bilo treba sistematično izboljšati sodelovanje, razširiti muzejske abonmajske ponudbe in usposabljati vzgojitelje.

Received 5. 12. 2025/Accepted 16. 2. 2026

Scientific paper

UDC 373.2:719:069

KEYWORDS: cultural heritage, early childhood education, museum pedagogy, active learning, intercultural dialogue

ABSTRACT – Cultural heritage plays a vital role in early childhood education by enabling children to understand and respect their own and other cultures through active social participation. Preschools should facilitate visits to cultural institutions, where children benefit from experiential learning that fosters manual skills, creativity, and aesthetic expression. The national curriculum emphasizes the development of psychological and social competencies, such as empathy, solidarity, critical thinking, and prejudice prevention. Cooperation between preschools and museums is essential for delivering quality educational content, with museum educators employing active, age-appropriate methods. Educators play a crucial role by modelling engagement, which enhances children's participation. A of regular expert visits and insufficient communication between institutions limits educational quality. Therefore, systematic improvement of collaboration, including expanding museum subscription programs and educator training, is recommended.

1 Uvod

Kurikulum za vrtce omogoča izvajalcem predšolskih vzgojno-izobraževalnih programov, da vzpostavljajo povezave z okoljem. Vzgojitelji v vrtcih se zato povezujejo z različnimi kulturnimi ustanovami, kot so npr. muzeji. V sodelovanju z muzeji tudi načrtujejo dejavnosti, usmerjene v spoznavanje kulturne dediščine, pri čemer se opirajo na cilje kurikuluma, opredeljene v predmetnem področju družba. Muzeji pri pripravi pedagoških programov niso zavezani nobenemu uradnemu dokumentu, vendar se muzejska pedagogika vse bolj uveljavlja. M. Zuccon Martić (2010, str. 206, 207) pa ob tem izpostavlja, da so vzgojitelji pogosto skeptični glede primernosti muzejskih vsebin za predšolske otroke. Glavna težava je v tem, da vzgojitelji pogosto ne vedo, kaj bodo videli v muzeju oziroma kdo jih bo tam sprejel, kar je posledica pomanjkljive komuni-

kacije med muzejskimi pedagogi in vrtcem oziroma vzgojitelji. Če želi muzejski pedagog kakovostno pripraviti dejavnost za posamezen oddelek, mora poznati predznanje in sposobnosti otrok. Te informacije lahko najustrezneje poda vzgojitelj v oddelku. Ob izvajanju delavnic ali vodenju po razstavi muzejski pedagog istočasno podaja informacije otrokom, strokovnemu osebju vrtca pa predstavlja metode in oblike dela muzejske pedagogike. S tem pogloblja znanje vzgojiteljev o obravnavani vsebini ter povečuje nivo zaupanja v njihove pedagoške sposobnosti.

2 Teoretična izhodišča

Kulturna dediščina zajema predmete, pojave in pojme z estetsko, zgodovinsko, znanstveno ali duhovno vrednostjo (Batič idr., 2005). Jokilehto (2005) kulturno dediščino opredeljuje kot načine bivanja skupnosti, ki se prenašajo skozi generacije in vključujejo običaje, prakse, objekte, umetniško izražanje in vrednote, ter jo deli na snovno in nesnovno dediščino. UNESCO deli dediščino na kulturno in naravno, kjer materialna vključuje predmete, kot so spomeniki, arheološka najdišča in ladijske razbitine, nemale materialna pa tradicije, rituale in socialne prakse.

Kulturna dediščina je ena od vsebin, s katerimi se otrok prvič sreča v vrtcu (Bogataj, 2007). Otroci namreč morajo biti aktivno vključeni v družbeno okolje, spoznavati dediščino bližnje okolice ter spoštovati različne kulture (Ramovš, 1992). Kulturni pojavi morajo biti ob tem časovno in krajevno opredeljeni, pri čemer se začne z dediščino primarnega okolja, kot so načini oblačenja, prehranjevanja in družbeni običaji. Otrok razvija znanje in odnos do kulturne dediščine različnih starostnih in etničnih skupin (Bogataj, 2007). Zato je pomembno, da vrtec kot institucija načrtuje in izvaja obiske kulturnih ustanov, kjer otroci z aktivno udeležbo pridobivajo izkušnje in predstave o lastni kulturi in širše.

Med sestavinami kulturne dediščine, najprimernejšimi za predšolske programe, so gospodarske obrti, ki spodbujajo ročne spretnosti in ustvarjalnost (Bogataj, 2007), spoznavanja tehnološkega razvoja in uporabe prvih orodij (Zuljan, 2014), oblačenje in prehranjevanje (Baird, 2012), pa tudi likovne podobe v slikanicah, ki pomagajo otrokom razumeti preteklost in spodbujajo domišljijo (Haramija in Batič, 2011). Spoznavanje kulturne dediščine mora biti integrirano v vse vidike nacionalnega programa za predšolsko vzgojo. Omogočati mora razvoj otrokovih psihičnih in socialnih kompetenc, vključno z empatijo, solidarnostjo in sodelovanjem (Marjanovič Umek in Fekonja Peklaj, 2008). Vzgojitelji morajo otrokom omogočiti doživljanje, raziskovanje in ustvarjanje, ki spodbujajo spoznavanje vrednot kulturne dediščine (Meršnik, 2007), saj tudi Kurikulum za vrtce (2025) navaja cilje, ki spodbujajo otrokov razvoj kompetenc za sodelovanje v družbi. Otroci morajo biti vključeni v širše družbeno okolje, kjer razvijajo socialne, emocionalne, kognitivne in motorične kompetence ter ustvarjalnost. Pomembno je spodbujati domišljijo, kritično mišljenje, avtonomijo, zavest o kulturni identiteti in svobodno izraznost (Kurikulum za vrtce, 2025). Spoznavanje različnih kultur pa je ključno tudi za razvoj socialnih kompetenc in preprečevanje predsodkov, kot so stereotipi in rasizem (Brander idr., 2006). Vrtec mora predstavljati okolje, v katerem

ni prostora za predsodke in stereotipe; namesto tega mora otroke ozaveščati o pomenu kulturne dediščine in tudi sobivanja z drugimi kulturami (Kurikulum za vrtce, 2025). Vzgojitelji morajo oblikovati temelje za razumevanje zgodovinskih sprememb in etične dimenzije različnosti (Kodelja, 2006). Pri tem morajo uporabiti različne metode učenja, kot so igra vlog, diskusija ali metoda možganske nevihte ter tudi metoda ponazoritve (Pliberšek, 2025). Vse to lahko dosežemo z obiski in sodelovanjem s kulturnimi institucijami, kot so muzeji, kjer poteka vzgojno-izobraževalni proces tudi v obliki učnih delavnic. Te so, po mnenju Perić Prkosovački, Popović Stijačić in Brkić Jovanović (2020), kot didaktičen fenomen primerna oblika dela na vseh stopnjah šolskega sistema, od predšolskih ustanov do visokošolskih institucij. Zagotovo predstavljajo platformo za oblikovanje in razvijanje novih specialno didaktičnih pristopov, ki bodo bolj osredotočeni na otroka in vzgojno-izobraževalni proces.

Cilji kulturno-umetnostne vzgoje vključujejo medpredmetno povezovanje, prenos znanj in praktično udejstvovanje, kar prispeva k celostnemu razvoju otroka (Bucik idr., 2011; Bračun Sova, 2013). Kurikulum načrtno spodbuja dejavnosti, ki otrokom nudijo vpogled v spreminjanje družbe in pomen njihove aktivnosti za izboljšanje življenjskih pogojev (Kurikulum za vrtce, 2025). Spodbujanje ustvarjalnosti, izražanja, širšega družbenega vključevanja in etičnih standardov otrokom omogoča lažje razumevanje okolja ter razvoj strategij za premagovanje stresa in suvereno udejstvovanje v družbi. Za otroke je pomembna lastna izkušnja, zato je uporaba izkustvenega učenja s strani vzgojitelja nujna. S tem namreč otrokom omogoča realen stik in lažje razumevanje. Kot poudarja Banjac (2023), je izkustveno učenje že vsaj tri desetletja pomemben vir inspiracij za nove načine razumevanja in prakse učenja in izobraževanja. Iz tega lahko izpeljemo vsaj dvoje: dejstvo, da ima izkustveno učenje že kar dolgo tradicijo, in vprašanje, ali lahko izkustveno učenje kot pedagoško-didaktični pristop s tako dolgo tradicijo predstavlja oz. ponudi kaj novega.

V mnogih vrtcih se zavedajo pomena vsega zgoraj povedanega, zato vse pogostejše organizirajo obiske muzejev in uporabljajo muzejske abonmaje, kar je gotovo povezano tudi s pripravljenostjo zaposlenih in kadrovskimi zmožnostmi (Zuccon Martić, 2010). Pogost vzrok, da so vzgojitelji do tega skeptični in zadržani, je pomanjkljiva komunikacija z muzeji, kar otežuje načrtovanje dejavnosti. Vzgojitelji morajo muzejskim pedagogom posredovati informacije o predznanju in sposobnostih otrok, kar omogoča prilagojene izobraževalne aktivnosti (Bruninghaus Knubel, 2011). Vzgojitelj mora otroke tudi ustrezno pripraviti z informacijami o namenu obiska, trajanju in spremljevalcih; predstaviti mora tudi muzejskega pedagoga (Talboys, 2016). Vse to bo zmožgal le vzgojitelj, ki je kompetenten na področju komunikacije in odnosov, ki je večš učinkovitega poučevanja, organizacije in vodenja, predvsem pa razume in udejanja ustrezno sodelovanje z delovnim in družbenim okoljem (Glišić idr., 2024). Vzgojitelj in muzejski pedagog morata sodelovati kot partnerja, pri čemer vzgojitelj posreduje informacije o otrokovih zmožnostih, da lahko pedagog oblikuje primerne aktivnosti (Bruninghaus Knubel, 2011; Talboys, 2016). Pomembno je, da vzgojitelj dobro pozna vsebino in cilje muzejske dejavnosti ter preveri dostopnost in primernost artefaktov za otroke (Zuccon Martić, 2010).

Muzej je javno odprta, nepridobitna ustanova, ki zbira, hrani, raziskuje in razstavlja materialne dokaze o ljudeh in okolju ter služi družbi z izobraževanjem in razvedrilom (Batič idr., 2005). Poslanstvo muzejev vključuje pripravljane razstav, izvajanje raziskav, ustvarjanje publikacij in pedagoških programov za osveščanje (Rihter, 2007). Muzeji so izobraževalne ustanove, kjer zbirke pridobijo vrednost z obiskom in doživljanjem. Sodobna muzejska stroka poudarja pedagoško vlogo muzejev v demokratični družbi (Hein, 2013). Muzejske dejavnosti omogočajo otrokom raziskovanje zgodovine skozi izkušnje ter spodbujajo razmišljanje in razumevanje vpliva posameznika na družbo (Stradling, 2004). Sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi institucijami in muzeji je zato ključno za dinamično vzgojo in nadgradnjo kurikulumu (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju, 2011; Tavčar, 2001).

Muzejska pedagogika je praksa vzgojno-izobraževalnega dela v muzejih in galerijah, ki združuje specifične metode in oblike dela (Tavčar, 2001). Ne gre za posebno pedagoško vejo, temveč za praktično izobraževanje, ki vključuje predstavitev kulturne dediščine na primeren in zanimiv način (Tavčar, 2009). Razstave morajo biti načrtovane z mislijo na obiskovalce in morajo vključevati pedagoške cilje. Bistvo muzejske pedagogike je seznanjanje otrok z muzeji, pa tudi ogledi, pogovori in branje, kar predstavlja doživljajsko učenje (Connolly, 1914; Hein, 2013). Za najmlajše moramo pedagoške dejavnosti izvajati skozi igro, ki omogoča aktivno soudeležbo in raziskovanje (Baird, 2012). Aktivne metode spodbujajo učenje z razmišljanjem, dojemanjem in preizkušanjem (Bruninghaus Knubel, 2011). Muzeji pri tem uporabljajo različne metode za posredovanje znanja, ki ne smejo biti omejene le na muzejske prostore. Tradicionalne ogleda nadomeščajo interaktivne oblike, ki spodbujajo aktivno sodelovanje in samozražanje (Connolly, 1914; Hein, 2013). Praktične delavnice vključujejo doživljajsko-teoretični del in praktično izvajanje tehnik, kar utrjuje znanje in pogloblja doživljanje (Pleško, 2011; Bruninghaus Knubel, 2011).

Namen raziskave

Namen raziskave je bil preučiti sodelovanje vrtca in muzeja z namenom razvijanja kulturne dediščine pri predšolskem otroku.

3 Metodologija

Uporabili smo deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

Raziskava temelji na vzorcu 86 vzgojiteljic in vzgojiteljev predšolskih otrok iz različnih vrtcev v Sloveniji. Vzorec je neslučajnostni, priložnostni. V raziskavi je sodelovalo 45,3 % anketirancev, zaposlenih do 10 let, 23,3 % jih dela na tem področju med 11 in 25 let, 31,4 % pa jih v vzgoji in izobraževanju dela že 26 let ali več. Večina anketirancev (61,6 %) dela z otroki druge starostne skupine, 22,1 % z otroki prve starostne skupine, 16,3 % pa dela v kombiniranem oddelku. Večina anketirancev navaja, da njihov oddelek ni vključen v muzejski abonma (73,3 %), le 26,7 % vzgojiteljev pove, da v muzejskem abonmaju njihov oddelek sodeluje.

Med oddelki, ki so vključeni v muzejski abonma, je pri večini izvajalec Muzej narodne osvoboditve Maribor, navedeni pa so še Dolenjski muzej, Muzej novejšje zgodovine Slovenije in Pokrajinski muzej Maribor.

Za namen raziskave smo sestavili spletni anketni vprašalnik, na podlagi katerega smo dobili potrebne podatke. Vprašalnik je sestavljen iz desetih vprašanj različnih tipov. Anketiranci so odgovarjali na vprašanja o povezovanju vrtcev z muzeji in načrtovanju dejavnosti s področja kulturne dediščine v oddelkih predšolske vzgoje.

Anketiranje je bilo anonimno.

Pridobljene podatke smo obdelali s kvantitativno obdelavo, uporabili smo deskriptivno in inferenčno statistiko. Rezultate smo prikazali v tabelah ter jih interpretirali. Uporabili smo naslednje statistične postopke: frekvenčna distribucija (f , $f\%$), osnovna deskriptivna statistika, parametrične statistične preizkuse (t -test, analiza variance ANOVA) in neparametrične statistične preizkuse (χ^2 -preizkus, Kruskal-Wallisov preizkus, Mann-Whitneyjev preizkus).

4 Rezultati in interpretacija

V nadaljevanju predstavljamo analize odgovorov, pridobljenih z anketnim vprašalnikom. Najprej nas je zanimalo, katere pedagoške dejavnosti muzeja so ali zajete v izbrani abonma ali pa jih izvajajo kot posamezne aktivnosti.

V analizo vprašanja smo vključili tudi anketirance, katerih oddelki niso vključeni v muzejski abonma, vendar imajo v muzeju organizirane posamezne aktivnosti. Ugotavljamo, da ima 40,6 % oddelkov v muzejski abonma ali delavnice vključen ogled mesta ali podeželja. Ustvarjalno doživljajskih delavnic se v muzeju poslužuje kar 45,3 % oddelkov, muzejsko delavnico v vrtcu pa 42,9 % oddelkov. Redko se pojavlja vodeni obisk kulturnih ustanov (19,7 %), medtem ko ima možnost ali interes po izposojevalnici muzejskih artefaktov le 3,4 % oddelkov.

Ugotavljamo, da obstajajo statistično značilne razlike v številu dejavnosti, zajetih v abonma ali delavnice glede na starost otrok ($p = 0,008$), saj je vrednost statistične značilnosti manjša od 0,05. Glede na povprečno vrednost vidimo, da ima glede na odgovore anketirancev prvo starostno obdobje v povprečju vključenih najmanj dejavnosti ($PV = 0,54$), drugo starostno obdobje ima v povprečju vključeni dve dejavnosti ($PV = 1,90$), kombiniran oddelek pa eno dejavnost ($PV = 1,08$). Razlika v številu dejavnosti je statistično značilna le med 1. in 2. starostnim obdobjem ($p < 0,05$), kar pomeni, da imajo v drugem starostnem obdobju v povprečju vključenih več dejavnosti v muzejskem abonmaju ali delavnicah kot tisti iz prvega starostnega obdobja. Vsekakor je tak rezultat pričakovan, saj ocenjujemo, da se oddelki v prvem starostnem obdobju soočajo z več ovirami pri spoznavanju in povezovanju z okoljem. V prvi vrsti sta eni izmed ovir nega in higiena, ki sta vpeti v dnevno rutino, ki otrokom nudi varnost. Prav tako pa so otroci do tretjega leta starosti sposobni nameniti pozornost dotični dejavnosti manj časa. Če izhajamo iz prakse, ocenjujemo, da so vzgojitelji za izvajanje dejavnosti, ki jih navaja Kurikulum za vrtce (2025, str. 33) – vzgojitelji »načrtujejo dejavnosti za spoznavanje kulturne dediščine z obiski npr. muzejev ...« –, kompetentni. Eden izmed

izzivov, s katerim se vzgojitelji v oddelkih z mlajšimi otroki soočajo, je predvsem oddaljenost objektov od zgradbe vrta in zagotovitev varnosti ob odhodu izza ograje vrta.

Razlika v številu dejavnosti je statistično značilna tudi glede na to, ali je oddelek vključen v muzejski abonma ($p = 0,000$). Tisti, ki se muzejskega abonmaja poslužujejo, imajo v povprečju več dejavnosti ($PV = 2,48$) kot tisti, ki imajo v muzeju samo delavnice ($PV = 0,93$). Po pregledu ponujenih muzejskih abonmajev v navedenih muzejih ugotavljamo, da ti v okviru pedagoških dejavnosti v večini ponujajo pet srečanj, kar pojasnjuje dobljen rezultat.

V številu dejavnosti, zajetih v abonma ali delavnice, pa glede na delovno dobo anketiranca v vzgoji in izobraževanju ni statistično značilnih razlik ($p = 0,237$). To ocenjujemo kot pozitivno, saj menimo, da je vzgojitelj dolžan v vsej svoji delovni dobi navezovati in ohranjati stik z bližnjo okolico. Tudi zato smo v nadaljevanju preverjali, katere sestavine kulturne dediščine načrtujejo oz. so jih v zadnjem letnem delovnem načrtu.

Tabela 1

Število (*f*) in strukturni odstotek (*f* %) načrtovanih sestavin kulturne dediščine v letnem delovnem načrtu

Katere sestavine kulturne dediščine ste letos načrtovali v letnem delovnem načrtu?		Ni odgovoril	Ne	Da	Skupaj
Kmetijske, obrtniške in industrijske obrti	f	0	52	34	86
	%	0,0 %	60,5 %	39,5 %	100,0 %
Dediščina oblačenja in prehranjevanja	f	1	40	45	86
	%	1,2 %	46,5 %	52,3 %	100,0 %
Rokodelske dejavnosti	f	0	59	27	86
	%	0,0 %	68,6 %	31,4 %	100,0 %
Dediščina duhovne ustvarjalnosti	f	3	68	15	86
	%	3,5 %	79,1 %	17,4 %	100,0 %
Družinsko življenje, šege in navade	f	0	11	75	86
	%	0,0 %	12,8 %	87,2 %	100,0 %
Drugo	f	29	51	6	86
	%	33,7 %	59,3 %	7,0 %	100,0 %

Največ anketirancev je v letni delovni načrt vključilo sestavino družinsko življenje, šege in navade (87,2 %). Nekaj več kot polovica anketirancev je načrtovala tudi spoznavanje dediščine oblačenja in prehranjevanja (52,3 %), medtem ko je raziskovanje kmetijske, obrtniške in industrijske obrti načrtovalo le 39,5 % vzgojiteljev. Rokodelske dejavnosti so spoznavali v 31,4 % oddelkih, dediščino duhovne ustvarjalnosti pa v 17,4 % oddelkih. 6 anketirancev je v letni delovni načrt vključilo tudi druge sestavine kulturne dediščine. Trije anketiranci so navedli spoznavanje domačega kraja, eden je načrtoval spoznavanje voda, medtem ko sta dva izpostavila načrtovanje dejavnosti, ki jih uvrščamo med dediščino duhovne ustvarjalnosti (spoznavanje pesmi, plesa).

V številu načrtovanih sestavin kulturne dediščine v letnem delovnem načrtu glede na delovno dobo v vzgoji in izobraževanju ($p = 0,169$), starost otrok ($p = 0,335$) in vključenost v muzejski abonma ($p = 0,453$) ni statistično značilnih razlik.

Tabela 2

Število (f) in strukturni odstotek (f%) obiskov muzeja glede na delovno dobo anketirance, starost otrok in vključenost v muzejski abonma

		Kako dolgo že delate na področju vzgoje in izobraževanja?			Starost			Je vaš oddelk vključen v muzejski abonma?		Skupaj
		0–0 let	11–25 let	26 let in več	1. starostno obdobje	2. starostno obdobje	Kombiniran oddelk	Da	Ne	
Kolikokrat letno s skupino obiščete muzej?	1-krat	f 11	f 7	f 9	f 8	f 16	f 3	f 3	f 24	f 27
		% 28,2 %	% 35,0 %	% 33,3 %	% 42,1 %	% 30,2 %	% 21,4 %	% 13,0 %	% 38,1 %	% 31,4 %
	2- do 3-krat	f 13	f 4	f 6	f 0	f 23	f 0	f 17	f 6	f 23
		% 33,3 %	% 20,0 %	% 22,2 %	% 0,0 %	% 43,4 %	% 0,0 %	% 73,9 %	% 9,5 %	% 26,7 %
Več kot 4-krat	f 2	f 0	f 3	f 0	f 4	f 1	f 2	f 3	f 5	
	% 5,1 %	% 0,0 %	% 11,1 %	% 0,0 %	% 7,5 %	% 7,1 %	% 8,7 %	% 4,8 %	% 5,8 %	
Nikoli ne obiskujemo muzejev.	f 13	f 9	f 9	f 11	f 10	f 10	f 1	f 30	f 31	
	% 33,3 %	% 45,0 %	% 33,3 %	% 57,9 %	% 18,9 %	% 71,4 %	% 4,3 %	% 47,6 %	% 36,0 %	
Skupaj		f 39	f 20	f 27	f 19	f 53	f 14	f 23	f 63	f 86
		% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %	% 100,0 %
		$\chi^2 =$	5,356		$\chi^2 =$	37,071		$\chi^2 =$	39,075	
		g =	6		g =	6		g =	3	
		p =	0,499		p =	0,000		p =	0,000	

Na vprašanje, kolikokrat letno s skupino obiščete muzej, 36,0 % anketirancev odgovarja, da nikoli ne obiskujejo muzejev, 31,4 % jih obiskuje 1-krat letno, 26,7 % 2- do 3-krat letno, 5,8 % oddelkov pa več kot 4-krat letno. Kar 57,9 % oddelkov prvega starostnega obdobja nikoli ne obiskuje muzejev, oddelki drugega starostnega obdobja obiskujejo muzeje 2- do 3-krat letno (43,4 %) ali 1-krat letno (30,2 %), med kombiniranimi oddelki pa je kar 71,4 % takšnih, ki nikoli ne obiščete muzejev. Rezultati kažejo, da oddelki prvega starostnega obdobja, prav tako pa tudi kombinirani oddelki redkeje ali sploh nikoli ne obiščete muzejev, za kar lahko ponovno izpostavimo vprašanje varnosti, logistike in zagotavljanja kadra.

Statistično značilna razlika v pogostosti obiskovanja muzejev na letni ravni je prisotna tudi glede na vključenost v muzejski abonma ($p = 0,000$), saj kar 73,9 % tistih, ki imajo muzejski abonma, obiskuje muzeje 2- do 3-krat letno, medtem ko skoraj polovica (47,6 %) tistih, ki nimajo abonmaja, muzejev ne obiskuje. Pogostost obiskov muzeja je pričakovano višja v tistih oddelkih, ki imajo zakupljen muzejski abonma, za kar se praviloma pogosteje odločajo v oddelkih drugega starostnega obdobja.

Kurikulum za vrtce (2025) omogoča načrtovanje dejavnosti izven stavbe in drugih površin vrtca, da bi se lahko otroci seznanili s kulturnimi ustanovami in spoznali pomembne institucije družbe, v kateri živijo. K. Y. Milovanov idr. (2017) označujejo muzej za trenutno najbolj avtonomno kulturno institucijo, saj združuje izobraževalno institucijo, raziskovalni center in sprostivni javni prostor. Spodbujajo povezovanje med vrtci in muzeji predvsem zato, ker otroci s svojimi vrstniki z različnimi aktivnostmi skozi igro ozavestijo svet kulture kot zanimiv in vreden pomnjenja. Zgodovinski in kulturni kapital, ki ga premorejo muzeji, je po navedbah avtorjev ključen za vzgojo objektivno nepristranske in moralno odgovorne generacije.

Tabela 3

Število (*f*) in strukturni odstotek (*f*%) izvedenih kulturno-zgodovinskih vsebin s strani muzejskega pedagoga glede na delovno dobo anketiranca, starost otrok in vključenost v muzejski abonma

		Kako dolgo že delate na področju vzgoje in izobraževanja?			Starost			Je vaš oddelek vključen v muzejski abonma?		Skupaj	
		0–10 let	11–25 let	26 let in več	1. starostno obdobje	2. starostno obdobje	Kombiniran oddelek	Da	Ne		
Kolikokrat letno kulturno-zgodovinske vsebine izvede zunanji strokovni delavec (muzejski pedagog) v oddelku/vrtec?	1-krat.	f	7	6	6	7	9	3	3	16	19
		%	17,9 %	30,0 %	22,2 %	36,8 %	17,0 %	21,4 %	13,0 %	25,4 %	22,1 %
	2- do 3-krat.	f	12	2	4	1	15	2	13	5	18
		%	30,8 %	10,0 %	14,8 %	5,3 %	28,3 %	14,3 %	56,5 %	7,9 %	20,9 %
	Več kot 4-krat.	f	1	0	1	0	2	0	1	1	2
		%	2,6 %	0,0 %	3,7 %	0,0 %	3,8 %	0,0 %	4,3 %	1,6 %	2,3 %
Ne prihaja v oddelku/vrtec.	f	19	12	16	11	27	9	6	41	47	
	%	48,7 %	60,0 %	59,3 %	57,9 %	50,9 %	64,3 %	26,1 %	65,1 %	54,7 %	
Skupaj		f	39	20	27	19	53	14	23	63	86
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
			$\chi^2 = 5,952$			$\chi^2 = 9,336$			$\chi^2 = 23,363$		
			g = 6			g = 6			g = 3		
			p = 0,429			p = 0,156			p = 0,000		

Na vprašanje, kolikokrat letno kulturno-zgodovinske vsebine izvede zunanji strokovni delavec, več kot polovica anketirancev odgovarja, da ta ne prihaja v vrtec (54,7 %). Pri 22,1 % oddelkov zunanji strokovni sodelavec izvede kulturno-zgodovinske vsebine 1-krat letno, 2- do 3-krat letno v 20,9 % oddelkih, več kot 4-krat letno pa prihaja le v 2,3 % oddelkov. Ponovno ugotavljamo, da obstaja statistično značilna razlika v pogostosti obiska zunanjega muzejskega pedagoga le glede na vključenost oddelka v muzejski abonma ($p = 0,000$). 56,5 % oddelkov, ki so vključeni v muzejski abonma, obišče muzejski pedagog 2- do 3-krat letno, v 65,1 % oddelkov, ki vanj niso vključeni, pa muzejski pedagog ne prihaja.

Ob upoštevanju izzivov, s katerimi se srečujejo vzgojitelji oddelkov prvega starostnega obdobja, nas pri izsledkih tega vprašanja preseneča rezultat, da te oddelke muzejski pedagog obišče v 36,8 % vsaj enkrat na leto, medtem ko so isto postavko v le 21,4 % označili anketiranci, zaposleni v kombiniranih oddelkih. Ti prav tako kar v 64,3 % navajajo, da oddelka muzejski pedagog nikoli ne obišče.

Pričakovali smo, da bodo zgoraj omenjeni izsledki bolj vzpodbudni, saj je v kombinirane oddelke pogosto vključenih več otrok drugega kot prvega starostnega obdobja.

5 Sklep

Ugotovitve opozarjajo na pomembnost vključevanja muzejskih pedagogov kot partnerjev v predšolski vzgoji, saj neposredno vplivajo na kakovost kulturno-zgodovinskega izobraževanja otrok. Pomanjkanje rednih obiskov strokovnjakov lahko omejuje dostop do kakovostnih pedagoških vsebin in aktivnih metod dela, ki spodbujajo celostni razvoj otrokovega razumevanja kulturne dediščine. Prav tako je ključna dobra komu-

nikacija in sodelovanje med vzgojitelji in muzejskimi pedagogi, da prilagodijo vsebine starosti in značilnostim otrok ter da učinkovito načrtujejo in izvedejo dejavnosti.

Priporočila za naprej vključujejo sistematično povečanje pogostosti in kakovosti sodelovanja med vrtci in muzeji, zlasti preko razširitve muzejske abonmajske ponudbe, ki se je izkazala za učinkovito pri zagotavljanju rednih strokovnih obiskov. Pomembno je tudi izboljšanje komunikacije in usklajevanja med vzgojitelji in muzejskimi pedagogi, da vsebine prilagodijo potrebam otrok in kurikularnim zahtevam. Priporočljivo je razvijanje trajnostnih modelov sodelovanja, ki vključujejo finančno podporo in usposabljanje vzgojiteljev za samostojno izvajanje kulturnih dejavnosti. S tem bo omogočeno boljše vključevanje kulturne dediščine v vsakodnevno vzgojno delo, posledično pa bo bogatejša tudi izobraževalna izkušnja za otroke.

Maja Hmelak, PhD, Polona Gojkovič

Developing Cultural Heritage in Pre-School Children

The present study explores the development of cultural-arts education among preschool children through a structured collaboration between early childhood education institutions and museums. It stems from the premise that cultural participation in childhood significantly contributes to the formation of aesthetic sensitivity, social skills, creativity, and cultural identity. Although cultural-arts education is increasingly recognized within contemporary pedagogical frameworks, its systematic integration into preschool curricula remains uneven, often dependent on the motivation of individual teachers or the availability of external cultural partners.

The Curriculum for Kindergartens enables the preschool education providers to establish connections with the wider community. The educators therefore collaborate with various cultural institutions, such as museums. In cooperation with the museums, they also plan activities, aimed at introducing children to cultural heritage and relying on the curriculum objectives defined within the subject area of society. Although the museums are not bound by any official documents when preparing educational programmes, museum pedagogy is becoming increasingly recognised.

M. Zuccon Martić (2010, pp. 206–207) highlights that the educators are often sceptical about the suitability of the museum content for preschool children. The main issue is that the educators are frequently unaware of what they will see in the museum, or who will welcome them there, due to insufficient communication between the museum educators and the kindergartens or their teachers. For the museum educator to prepare high-quality activities for a specific group, they must be familiar with the children's prior knowledge and abilities – information most appropriately provided by the group's teacher.

During the workshops or guided tours, the museum educator provides information to the children while also presenting the methods and forms of museum pedagogy to

the kindergarten staff. In doing so, they enhance the educators' knowledge of the subject matter and increase their confidence in their own pedagogical abilities.

Cultural heritage includes objects, phenomena, and concepts with aesthetic, historical, scientific, or spiritual value (Batič & Čeplak Mencin, 2005). Jokilehto (2005) defines it as community practices, passed down through generations, and distinguishes between tangible and intangible heritage. UNESCO further divides heritage into cultural and natural, with material items, such as monuments and archaeological sites, and immaterial elements, like traditions and rituals.

Children first encounter cultural heritage in kindergarten (Bogataj, 2007). They should be actively involved in their environment, learn about local heritage, and respect cultural diversity (Ramovš, 1992). This begins with everyday customs, such as clothing, eating habits, and social practices. Understanding cultural heritage supports the development of empathy, cooperation, and social competence (Marjanovič Umek & Fekonja Peklaj, 2008). The Curriculum for Kindergartens (2025) emphasises creativity, critical thinking, cultural identity, and the prevention of stereotypes (Brander et al., 2006). The educators therefore need to provide children with opportunities for exploration, experience, and creative expression (Meršnik, 2007). Learning methods, such as role play, discussion, and demonstration (Pliberšek, 2025), combined with visits to cultural institutions, help children build an understanding of their own and others' cultures. Museum workshops are seen as effective learning environments across all educational levels (Perič Prkosovački et al., 2020).

Cultural and arts education fosters interdisciplinary learning, knowledge transfer, and practical engagement, contributing to children's holistic development (Bucik et al., 2011; Bračun Sova, 2013). Experiential learning is essential, as it gives children direct contact with cultural content and encourages deeper understanding (Banjac, 2023).

Many kindergartens increasingly organise museum visits, though these depend on staff readiness and communication between the educators and museum professionals (Zuccon Martić, 2010). The educators must provide museums with information about the children's abilities and prepare the children for visits, ensuring meaningful engagement (Bruninghaus Knubel, 2011; Talboys, 2016). Effective cooperation requires educators competent in communication, organisation, and collaboration with the wider community (Glišić, Šindić & Lepičnik Vodopivec, 2024).

Museums, as non-profit institutions that preserve and present material evidence about people and the environment, serve important educational functions (Batič & Čeplak Mencin, 2005). Modern museum practice highlights their pedagogical role (Hein, 2013). Museum activities offer experiential learning that encourages critical thinking about history and society (Stradling, 2004), and support dynamic curriculum development (White Paper on Education, 2011).

Museum pedagogy involves practical educational work in museums, which presents heritage in engaging ways (Tavčar, 2009). Exhibitions should include pedagogical objectives and should be adapted to the visitors. For preschool children, learning

through play and exploration is essential (Baird, 2012). Interactive, hands-on approaches are increasingly replacing traditional guided tours, promoting active participation and self-expression (Hein, 2013; Pleško, 2011).

Methodologically, the research employed a qualitative approach combining semi-structured interviews with preschool teachers, museum educators, and curricular coordinators, alongside observations of children's participation in museum workshops and related preschool activities. The sample included the educators from several preschool institutions that maintain ongoing partnerships with the local museums, as well as museum pedagogues with experience in designing programs tailored for young children. Data collection focused on understanding the planning processes, communication between institutions, characteristics of the implemented activities, and the perceived outcomes for children. The observations were conducted during the guided museum visits, hands-on workshops, and follow-up activities in preschool settings, enabling the researcher to capture the children's responses, engagement levels, and interactions with the materials and peers. The collected data were analyzed using the thematic analysis, with a special attention to identifying the recurring patterns in how the educators conceptualize cultural-arts learning and how children express understanding and interest.

The findings show that the collaboration between preschools and museums significantly enhances the depth and quality of the cultural-arts education for children. The teachers and the museum educators emphasized that the museum environments encourage experiential learning through a direct engagement with authentic objects and thoughtfully designed pedagogical settings. The children were seen to display a heightened attention, curiosity, and spontaneous verbal expression when encountering the exhibitions and artefacts. They often connected the museum experiences with their personal memories, imaginative narratives, or prior classroom activities. The museum workshops stood out for their ability to integrate sensory exploration, artistic creation, and storytelling, allowing children to process their experiences through multiple modes of expression. The educators highlighted that these activities foster not only artistic skills but also cognitive, linguistic, and social development, as children negotiate meanings, collaborate with peers, and articulate questions or interpretations.

Another key finding concerns the role of preparation and follow-up activities. Successful collaborations relied on a clear communication between the educators and the museum staff, joint planning, and alignment with the curricular goals. When the teachers prepared the children in advance – through books, conversations, or preliminary artistic tasks – the children entered the museum with greater confidence and understanding. Similarly, reflective activities afterwards, such as drawing, dramatization, or reconstructing museum stories, helped children internalize what they had experienced and supported deeper learning. Both groups of educators emphasized that this cyclical model of preparation, experience, and reflection is essential for the sustainability and educational value of the collaboration.

The study also identifies several challenges. Time constraints, limited financial resources, and logistical barriers (such as transportation) can hinder regular visits to the

museums. Some teachers reported feeling insufficiently confident in their knowledge of cultural-arts content, expressing a need for professional development opportunities. The museum educators, on the other hand, noted the importance of adapting programs to the developmental stages, ensuring that the activities remain playful and flexible, while still conveying meaningful cultural content. Despite these challenges, both sides recognized the long-term benefits of a sustained collaboration, especially when relationships are nurtured through a continuous dialogue and mutual understanding.

In conclusion, the research demonstrates that preschool-museum collaboration plays a vital role in cultivating cultural-arts competences in early childhood. Children not only acquire knowledge about cultural heritage, but also develop curiosity, imagination, and the ability to interpret and appreciate works of art and museum objects. Educators benefit from professional support and inspiration, while museums strengthen their social role as educational partners. The study advocates for a systematic integration of museum collaborations into preschool curricula, ongoing professional development for teachers, and the creation of accessible, child-centred museum programs. By fostering environments where children encounter culture in dynamic and meaningful ways, such partnerships contribute to the development of a generation that is more culturally aware, creative, and engaged with the world around them.

Izjava o dostopnosti podatkov

Članek temelji na raziskovalnih podatkih, ki se hranijo v osebnem arhivu in niso javno dostopni; dostopni so pri avtorju na podlagi utemeljene prošnje.

LITERATURA

1. Baird, O. (2012). "Hands-on" activities in an art gallery: How educational they are? V Ž. Jelavić (ur.), *Old questions, new answers: Quality criteria for museum education* (str. 232–241). ICOM Croatia. https://www.researchgate.net/publication/228333165_Hands-on_activities_in_an_Art_Gallery_how_educational_they_are
2. Banjac, M. (2023). Izkustveno učenje in izobraževanje o politiki v okviru državljske vzgoje. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 38(3-4), 84–101. <https://www.dspo.si/index.php/dspo/article/view/112>
3. Batič, J., Čeplak Mencin, R., Mikuž, M. in Moder, G. (ur.). (2005). *Icomov kodeks muzejske etike*. ICOM, Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor.
4. *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. (2011). Ministrstvo za šolstvo in šport.
5. Bogataj, J. (2007). Razumevanje, razsežnosti in uporaba kulturne dediščine v programih otroških vrtcev. V *Kulturna dediščina v kurikulumu vrtca* (str. 22–30). Skupnost vrtcev Slovenije.
6. Bračun Sova, R. (2013). Učenje kot "resna igra": Muzej – pomemben partner v šolskem sistemu. *Šolski razgledi*, 64(11), 3.
7. Brander, P., Gomes, R., Cardenas, C., Taylor, M. in Vicente Abad, J. (2006). *Izobraževalni priročnik: ideje, pripomočki, metode in aktivnosti za neformalno medkulturno vzgojo in izobraževanje mladostnikov ter odraslih*. Ministrstvo za šolstvo in šport; Urad RS za mladino.
8. Bruninghaus Knubel, C. (2011). *Muzejsko izobraževanje v kontekstu muzejskih funkcij*. V *Upravljanje muzeja* (str. 29–43). http://www.nms.si/spdm/UPRAVLJANJE_MUZEJA_prakticni_prirocnik.pdf
9. Bucik, N., Požar Matijašič, N. in Pirc, V. (ur.). (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

10. Glišič, T., Šindić, A. in Lepičnik Vodopivec, J. (2024). Ocenjevanje kompetenc vzgojiteljev za vzgojo otrok prvega starostnega obdobja. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 39(1), 17–31. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v39i1.122>
11. Haramija, D. in Batič, J. (2011). Slovenska kulturna dediščina v zgodbah in podobah. V S. Kranjc (ur.), *Obdobja 30: meddisciplinarnost v slovenistiki* (str. 179–184). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
12. Hein, G. E. (2013). Progressive museum education: Examples from the 1960s. *International Journal of Progressive Education*, 9, 61–76. <http://inased.org/v9n2/ijev9n2.pdf>
13. Jokilehto, J. (2005). The concept of cultural heritage. http://cif.icomos.org/pdf_docs/Documents%20on%20line/Heritage%20definitions.pdf
14. Kodelja, Z. (2006). O pravičnosti v izobraževanju. Krtina.
15. Kurikulum za vrtnice. (2025). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod RS za šolstvo.
16. Marjanovič Umek, L. in Fekonja Peklaj, L. (2008). Sodoben vrtec: možnost za otrokov razvoj in zgodnje učenje. Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
17. Meršnik, Š. (2007). Nagovor zborniku. V *Kulturna dediščina v kurikulumu vrtca* (str. 7–8). Skupnost vrtcev Slovenije.
18. Milovanov, K. Y., Nikitina, E. Y., Sokolova, N. L. in Sergejeva, M. G. (2017). The creative potential of museum pedagogy within the modern society. *Revista Espacios*, 38, 27–37. <http://www.revistaespacios.com/a17v38n40/a17v38n40p27.pdf>
19. Perić Prkosovački, B., Popović Stijačić, M. in Brkić Jovanović, N. (2020). Vpliv učnih delavnic na pouk in učenje. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 35(1), 42–55. <https://www.dsposi/index.php/dspo/article/view/11>
20. Pliberšek, U. (2025). Raznolikost pedagoških metod pri poučevanju o večkulturnosti. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 40(1), 47–63. <https://doi.org/10.55707/ds-po.v40i1.162>
21. Ramovš, M. (1992). Polka je ukazana. Kres.
22. Rihter, A. (2007). Muzej – prostor za srečevanje, družabnosti in druženja. V *Kulturna dediščina v kurikulumu vrtca* (str. 40–49). Skupnost vrtcev Slovenije.
23. Stradling, R. (2004). Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja. Zavod RS za šolstvo.
24. Talboys, G. K. (2016). Using museums as an educational resource: An introductory handbook for students and teachers. Routledge.
25. Tavčar, L. (2001). Otroci, mladostniki in odrasli v galeriji: priručnik za kustose pedagoge, učitelje, vzgojitelje in starše. Narodna galerija.
26. Tavčar, L. (2009). Uvod v muzejsko pedagogiko. Pedagoški inštitut.
27. Zuccon Martić, M. (2010). Za prvi posjet muzeju nitko nije premalen. A ni prevelik! V V. Skup muzejskih pedagoga Hrvatske s mednarodnim sudjelovanjem (str. 206–209). Hrvatsko muzejsko društvo.
28. Zuljan, D. (2014). Tehnološka pismenost v obdobju zgodnjega učenja. Univerzitetna založba Annales.

Besedilo/Text © 2026 Avtor(ji)/The Author(s)

To delo je objavljeno pod licenco CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

This work is published under a licence CC BY Attribution 4.0 International.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Dr. Maja Hmelak, izredna profesorica za pedagogiko na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru.

E-mail: maja.hmelak@um.si

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8202-5572>

Polona Gojkovič, vzgojiteljica predšolskih otrok v Vrtcu Pobrežje Maribor.

E-mail: polona.gojkovic@vrtcepobrezje.si